

Neljännensuosittain ilmestyvä kulttuurilehti
Julkaisija: Suomi-Israel Yhdistysten Liitto ry

Jedidut

יְדִידוּת

Julkaisija: Suomi-Israel Yhdistysten Liitto ry
Finland-Israel Föreningarnas Förbund rf
PL 247, 00531 Helsinki
www.suomi-israel.fi, liitto@suomi-israel.fi

SSN-L 1235-8290
ISSN 1235-8290 (Painettu)
ISSN 1799-0742 (Verkkojulkaisu)

Vastaava toimittaja: Reino Kurki-Suonio jedidut@suomi-israel.fi
Toimituskunta: Mikael Enckell, Vesa Hirvonen, Juha-Pekka Rissanen,
Sirku Salmela, Mila Westerberg.
Ilmestyy: neljä kertaa vuodessa. Vuosikerta 20 euroa, kestitilaus 15 euroa.
Ilmoitushinnat: 1/1 s. 170 euroa, 1/2 s. 95 euroa, 1/4 s. 55 euroa, 1/8 s. 35 euroa.
Painopaikka: Painomerkki Oy, Helsinki. Taitto: Kirsi Pääskyvuori.

Kansikuva: Jerusalem maailman keskipisteenä.
Jerusalemien-armenialaisen Arman Darianin
keramiikkateos Heinrich Buntingin apilanlehtikartasta
vuodeltä 1585. Teos on esillä Jerusalemin
kaupungintalon lähellä. Kuva: Wikipedia.

Jerusalemista on ilmestynyt koko sen historian kattava
"elämäkerta", ks. s. 10.

22. vsk, nro 2/2012

Shalom!	3
Israelin kirjallisuuden kaudet	4
Jiddish 1900-luvulla.....	8
Jerusalemien elämäkerta	10
Ajatuksia Israelin matkalta	12
364-päiväinen kalenteri Tampereella ja Qumranissa.....	14
Kibbutsiliiikkeen taustoista.....	16
Lag Ba'Omerin kokot valaisevat yön	17
Exodus eletään uudelleen Garissimin vuorella	18
Vesi, elämän lähde	19
Lähde etsimään lähteitä!	20
Alon Harari Orfeuksena.....	21
Gilboan iirikset.....	22
Romanttinen rautatie	22

Suomi-Israel yhdistysten liitto ry on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumattomien ystävyysyhdistysten liitto.
Tätä linjaa seuraten Jedidut pyrkii lisäämään Israelin maan ja kansan tuntemusta sekä levittämään tietoa
Israelin kulttuurista, historiasta ja yhteiskunnasta.

Shalom!

Nykyihminen on antanut itselleen nimen *Homo sapiens*, viisas ihminen. Viisaus ei ole vain kykyä rationaaliseen ajatteluun, vaan se on ennen kaikkea kokonaisuusien tajuamista, taitoa nähdä, mikä asioissa ja ilmiöissä on olennaista, mitä niiden ”takana” on. Luonnontieteissä tällaisia kokonaisnäkemystyyppejä kutsutaan teorioiksi.

Ihmisen viisaudelle on olennaista, ettei omaksuttu kokonaisnäkemys muutu kovin helposti. Hyvä esimerkki tästä luontaisesta ominaisuudestamme on, että vaikka luonnontieteet perustuvat objektiivisiin ja toistettaviin havaintoihin, jokainen uusi teoria on kohdannut paljon vastustusta, koska se ei ole sopinut aiemmin omaksuttuun kokonaisnäkemykseen.

Vastaava ilmiö näkyy myös siinä, miten hahmotamme historiaa ja yhteiskunnallisia kysymyksiä. Niissä ei kokonaisuusien näkeminen kuitenkaan perustu täsmällisiin teorioihin; niiden sijasta ajatustemme taustalla on ’tarinoita’, joiden valossa ymmärrämme asioita.

Mediatutkija **Lilly Korpiola** korosti kansallisten tarinoiden merkitystä hiljattain pidetyssä Helsingin Suomi-Israel yhdistyksen esitelmä- ja keskustelutilaisuudessa. Oman maamme innoittavina tarinoina hän mainitsi **Topeliuksen Maamme**-kirjan ajatukset, talvisodan hengen, sodanjälkeisen jälleenrakennuksen ja viimeisimpänä Nokian menestystarinan, minkä jälkeen kansalliset tarinamme näyttävätkin nyt olevan hukassa.

Tilaisuuden varsinainen aihe koski Israelin sosiaalista mediaa. Siitä Korpiola näytti useita esimerkkejä, muun muassa Youtube-videon, missä varaulkoministeri **Danny Ayalon** esittelee Palestiinan pakolaiskysymyksen taustalla olevia tosiasioita. Mietimme, miksi videon historialliset faktat (jotka vastaavat luonnontieteen havaintoja) eivät tunnu puhuttelevan ihmisiä. Syyksi totesimme, ettei videon takana ole sellaista tarinaa, joka vetoaisi ihmismieliin nykyisessä poliittisessa ilmapiirissä.

Toki Israeliin liittyy suuria tarinoita, jotka ovat meille niin läheisiä, ettei niitä tarvitse tässä edes eritellä. Ongelmana on, etteivät nämä enää kannata sekulaarissa maailmassa, jossa media katsoo Lähi-idän ongelmia toisenlaisten tarinoiden valossa. Kun Israelia ei enää nähdä altavastaajana vaan sotilaallisesti vahvana osapuolena, ja holokaustistakin on jo aikaa, myös vanhat antisemiittiset tarinat ovat uudetsyntyneinä palanneet ajatusten taustalle.

Puolustuskannalle joutunut tarina jää ihmisten mielissä helposti häviölle. Sen rinnalle voi kuitenkin nostaa muita. Eräs Israeliin liittyvä tarina, jota ei voi koskaan liiaksi korostaa, on Israelin tie ja sen saavutusten merkitys ihmiskunnalle. Niin kuin jokaiseen hyvään tarinaan, tähänkin liittyy runsaasti myös tulevaisuuden lupauksia.

*Hyvää kesää toivottaen
Reino Kurki-Suonio*

Helsinki – Tel Aviv 4 t 30 min Lennot sunnuntaisin

Syyskausi 2012: 23.9. – 20.11. (paluu 29.11.)

Kevätkausi 2013: 10.2. – 5.5. (paluu 12.5.)

Annankatu 31-33 C, 00100 HELSINKI. Puhelin (09) 5657170.

Faksi (09) 56571727, helsinki@toiviomatkat.fi, www.toiviomatkat.fi

ISRAELIN KIRJALLISUUDEN KAUDET

Ja'akov Sarig

Maaliskuussa 2012 tri Ja'akov Sarig piti Jerusalemissa esitelmän nyky-Israelin kirjallisuudesta Suomi-Israel-yhdistysten liiton kulttuurimatkalaisille. Julkaisemme seuraavassa esitelmän alkuosan, joka käsittelee aikaa Israelin itsenäistymisestä (1948) kuuden päivän sotaan (1967). Esitelmän loppuosa ilmestyy lehden seuraavassa numerossa. Tekstin on hepreasta suomentanut Juha-Pekka Rissanen.

Juha-Pekka Rissanen (vas.) tulkkauksessa Ja'akov Sarigia.

Israelin hepreankielinen kirjallisuus on suoraa jatkoa sekä sille hepreankieliselle kirjallisuudelle, joka kirjoitettiin Eretz Israelissa ennen valtion syntyä, että sille kirjallisuudelle, joka kirjoitettiin hepreaksi juutalaisten diasporassa. Jo toisesta maahanmuuttoaallosta (1903–1914) lähtien kehittyi heprealainen kirjallisuus Eretz Israelissa omana kulttuurisena muotonaan samanaikaisesti Euroopan ja Yhdysvaltojen hepreankielisen kirjallisuuden kanssa.

Seuraavassa tarkastelen israelilaisen kirjallisuuden kehittymistä valtion synnystä omiin päiviimme asti. Näiden vuosien historiallisilla tapahtumilla on läheinen yhteys niihin teoksiin, joita parhaat kirjailijamme ovat kirjoittaneet. Israelin kirjallisuuden kehityshistoriassa voidaankin nähdä kuusi kautta, joiden rajakohtina ovat Israelin käymät sodat:

- Itsenäisyys sodan (1948) kausi
- Itsenäistyneen Israelin kausi 1960-luvulta lähtien
- Kuuden päivän sodan (1967) kausi
- Jom kippur -sodan (1973) kausi
- "Uusien äänien vartiosto" 1980-luvulta eteenpäin

Itsenäisyys sodan kausi

Itsenäisyys sodan kauden kirjallisuus kertoo realistiseen tyyliin israelilais-kansallisen kertomuksen, kertomuksen kampailusta itsenäisyyteen ja Israelin valtion perustamiseen. "Israelilaiselta kirjallisuudelta" edellytettiin tuolloin, että se täyttää kansallisia tarkoituspäriä uudessa valtiossa luomalla Israelin valtion kansallisen identiteetin. Keskeisenä hahmona ja normatiivisena mallina oli *zabar* (sabra).

"Poikien sukupolvella" viitataan tätä sukupolvea edustaneiden muutaman kymmenen kirjailijan muodostamaan ryhmään, "maan tuotteiden" ensimmäiseen sukupolveen. Se tunnetaan myös nimillä *Tashach*-sukupolvi, *HaPalmach*-sukupolvi, *BaAretz*-sukupolvi ja "itsenäisyydestä kamppailneiden sukupolvi".

Heidän tuotantonsa kumpusi siitä, että he olivat niiden Israelin juutalaiskirjailijoiden ensimmäinen sukupolvi, joiden äidinkieli oli heprea, ja jotka kasvoivat sekulaarissa ja kansallisessa juutalaiskulttuurissa. Se on kirjallisuutta, joka kypsyy omassa historiallisessa ja yhteisöllisessä yhteydessään, ja se heijastelee kirjailijoiden samaistumista sionistiseen toimintaan Eretz Israelissa.

Heidän varhaiset työnsä kuvastavat 1930- ja 1940-luvun Eretz Israelin nuorille tyypillisiä kokemuksia: nuorisoliike, kibbutsi, *Palmach* ja brittiarmeija, vapaussota, valtion ensimmäiset vuodet.

Toisen maailmansodan aikana tämän sukupolven kirjailijat asuivat Euroopan ulkopuolella, pääasiassa Eretz Israelissa, ja katsoivat sodan tapahtumia kaukaa. He välttyivät siltä, että olisivat itse joutuneet kamppailemaan *shoan* kanssa, ja heille muodostui moraalinen rajoite, jonka mukaan vain ihminen, joka on kokenut nuo tapahtumat omassa lihassaan, on oikeutettu kamppailemaan niiden kanssa.

Näinä vuosina eivät pakolaisina Israeliin selvinneet vielä kirjoittaneet kirjallisia teoksia hepreaksi. Nuo teokset näkivät päivänvalon vasta 1950-luvun jälkimmäisellä puoliskol-

la, jolloin kypsyvät *shoasta* selvinneet kirjailijat: ne, jotka olivat tulleet maahan lapsina ja nuorina, ja joiden äidinkielenä tuli heprea.

Tashach-sukupolven kertomukset käsittelivät enimmäkseen kolmea aihetta: itsenäisyysotaa ja kamppailua brittejä vastaan, *shoaa* ja diasporaa sekä elämäntodellisuutta nuorena valtiossa. Teokset muotoilivat israelilaisen stereotyyppin, "uuden juutalaisen" hahmon, joka oli vastakkainen "diasporajuutalaiselle". Tämä perustui niille tunnusmerkeille, jotka loivat *zabarin* (sabra) hahmon:

- slangipuhe – korkeakulttuurin painoarvon väheneminen, kansanomaisuuden ja Habermasin kommunikaatioajatusten korostaminen
- nuori sukupolvi vanhempiensa unelmien täyttymyksenä
- elämä vaarojen varjossa kansallisen velvollisuuden motivoimana – valmius uhrautua isänmaan puolesta
- osa yhteisöä, kollektiivia, joka vie perhesolun paikan – uskollisuus yhteisölle ja sen ideologialle
- juurten ja historiallisen tietoisuuden puuttuminen – osittain nihilistinen lähestymistapa
- vain nykyisyydessä eläminen – uuden maan rakentamiseksi tarvittavan toiminnan korostaminen
- aikuistumattomat nuoret
- diasporajuutalaisen antiteesi – "otsakiehkuroiltaan ja ruumiin rakenteeltaan parhaat", rokotettu ja urheilullinen keho, ei heikko ja valitteleva juutalainen
- tunteitaan vähän näyttävä – miehekkyyks ja työkeys israelilaisen machoismin ainesosina
- vaikeus itsensä ilmaisussa
- kuin sabra-kaktuksen hedelmä: piikikäs ulkoa, pehmeä sisältä

Tämän kauden merkittäviin kirjailijoihin kuuluvat **S. Yizhar** (1916–2006), **Moshe Shamir** (1921–2004), **Natan Shaham** (s. 1925), **Hanoch Bartov** (s. 1926), **Yigal Mosensohn**, **Aharon Megid**, **Haim Gouri** (s. 1923), **Amir Gilboa** (1917–1984) ja **Mati Megid**.

Natan Shaham

Natan Shaham on Beit Alfán kibbutsin jäsen. Itsenäisyyspäivänä 2012 hän sai Israel-palkinnon. Hän kuului niihin palmachilaisiin, jotka vapauttivat Eilatia (silloinen Um Rashrashin) itsenäisyysodassa.

Hänen näytelmänsä *He tulevat huomenna* käsittelee kahta joukkuetta ja kahta komentajaa, jotka valmistautuvat

Natan Shaham
(s. 1925).

kohteen valloitukseen. Todistamme väittelyä komentajien olemuksesta, heidän suhtautumisestaan sotilaisiinsa, vankeihin ja arabeihin. Komentajat ovat erilaisia luonteeltaan, taisteluun valmistautumisessaan ja suhtautumisessaan taistelijoihin. Yksi kiistoista on, pitäisikö miinojen olemassaolosta alueella ilmoittaa taistelijoille ja saapumassa olevalle vahvistusjoukolle. Se ehkä aiheuttaisi pelkoa taistelijoissa, jolloin toiminta olisi ehkä peruutettava, mutta säästettäisiin ihmishenkiä, vai pitäisikö asia ehkä salata. Tai pitäisikö miinakentälle lähettää arabivanki, jotta säästettäisiin joukkueen tai vahvistusjoukon sotilaiden henkiä?

Moshe Shamir

Moshe Shamirin kertomukset ovat luonteeltaan realistisia ja tuovat esiin sen todellisuuden, jossa kirjailija elää – kibbutsi ja sionistinen vasemmisto. Hänen realismiinsa kuului, etteivät hänen kertomuksensa esittäneet vain kibbutsiyhteisön "puhdasta" ja "hyvää" puolta, vaan myös sen ongelmallisuuden, toisenlaisen ja inhottavan puolen, sillä tarkoituksella, että yhteisöä olisi korjattu. Shamirin ideologisen ympäristön johtajatus kirjallisuuden tehtävästä oli, että sen kuului kouluttaa sosialismiin, eikä se pitänyt siitä, miten Shamir sen kuvasi.

Moshe Shamir
(1921–2004).

Moshe Shamirin ensimmäistä romaania *Hän käveli pelloilla* (1948) pidetään eräänä keskeisenä luomuksena nykyheprealaisessa ja *Tashach*-sukupolven kirjallisuudessa. Kertomuksen sankarin (Uri) hahmo antoi aineksia mytologisen sabran muotoutumiseen, "otsakiehkuraltaan ja vartaloltaan komeaan" hahmoon, joka kasvaa kibbutssissa, lähtee taistelemaan ja uhraa elämänsä tovereittensa puolesta. Tämä sopi tuon aikakauden sosialistisiin ihanteisiin. Uri imee voimansa yhteisöstä, "kukkii" ryhmänsä keskellä. Hän ei ole intellektuelli, häntä hallitsevat ei-rationaaliset vaistot, ja hän kokee ristiriidan kibbutsin ja Palmachin kollektiivi vaatimusten ja yksityiselämänsä välillä.

Romaanin taustalla on asutuksen ihmisten kamppailu arabien ja brittien kanssa ennen valtion syntyä. Se kertoo Urin – sabran ja kibbutsnikin – ja *shoasta* pelastuneen puolalaisen Mikan, "Teheranin tytön", rakkaudesta. [Teheranin lapset olivat ryhmä Puolasta lähtöisin olevia *shoasta* selvinneitä juutalaislapsia, jotka pakenivat perheidensä kanssa toisen maailmansodan alettua Puolan itäisiin osiin, jotka puna-armeija valtasi syyskuussa 1939. Juutalaistoimisto perusti Teheraniin leirin tuon ryhmän 700 lapselle ja organisoivat heidän muuttonsa Eretz Israeliin helmikuussa 1943.]

Shoan romaanissa viitataan vain mainitsemalla, että Mika tuli "sieltä", ilman vanhempia tai perhettä, omaisuutta

tai johonkin kuulumista. Sen sijaan romaanissa on runsaasti Uriin, hänen vanhempiinsa ja kibbutsiin liittyviä yksityiskohtia.

Tämä kaikki heijasti Israelissa romaanin julkaisemisen aikaan vallinnutta tilannetta, juutalaisasutuksen suhtautumista *shoasta* selvinneisiin sekä sitä vaikenemista, joka oli ominaista siitä selvinneiden odottaessa paljon heidät vastaanottaneelta yhteisöltä, jotta he olisivat omaksuneet israelilaisen identiteetin ja olisivat jättäneet aikaisemmat identiteetit taakseen. Suhtautuminen uusiin maahanmuuttajiin perustui sille oletukselle, että kuulukseen israelilaisyhteisöön uuden maahanmuuttajan on hylättävä diasporaan kuulunut kulttuuriperintönsä, joka pohjautuu uskoon, tapoihin ja kieleen. Nykyään, vuosien perspektiivissä, saatetaan nämä tosiasiat tulkita syytekirjelmäksi suvaitsematonta ja suljettua yhteisöä kohtaan, joka ei osannut eikä tahtonut tietää, miten kamppailla *shoan* aiheuttaman kivun kanssa.

Taistelevasta sabrasta tuli ”uuden heprealaisen ihmisen” arkkityyppi – sionismin unelma. Hän on suunnitelmallisen mallin rakentamisen ideologinen, kirjallinen ja Eretz Israelin kulttuurinen keksintö. Sen idealistisena tavoitteena on luoda uusi kansa, jolla on uusi, kasvonsa tulevaisuuteen suuntaava arvojärjestelmä. Työyhteisöjen (kibbutsit, moshavit) arvot pyhitettiin yli yksilön arvojen.

S. Yizhar

Kirjailijanimeä S. Yizhar käyttänyt Yizhar Smilansky on esimerkki kirjailijasta, joka ei epäröinyt lähteä tuotannossaan vastustamaan israelilaisen yhteiskunnan kielteisiä ilmiöitä. Hän kritisoi ankarasti 1960-luvun nuoren sukupolven käytöstä, joka ansaitsi hänen mielestään arvon *espresso-sukupolvi*. Hänen mukaansa tuo sukupolvi haluaa vain ”viettää vapaa-aikaa, irrotella, pitää hauskaa ja paeta vastuun ottamista”. On siis kysymys sukupolvesta, jolta puuttuvat ihanteet ja jolla ei ole ideologiaa.

Yizharin keskeinen käsitys on, että arvojen opettaminen on mahdotonta, koska arvot muuttuvat ajan myötä, ja todellisuus tuo esiin uusia ongelmia ja haasteita. Monet nousivat hänen kirjoituksiaan vastaan; näiden joukossa enemmistö oli opettajia, jotka uskoivat arvojen opiskeluun ja opettamiseen.

1980-luvun alkuvuosista lähtien Yizhar julkaisi useita kirjoituksia, joissa hän kehotti vetäytymään miehitetyiltä alueilta ja neuvottelemaan PLO:n kanssa. Hänen kirjoituksensa herättivät usein suurta vastustusta israelilaisyleisön parissa, koska ne kyseenalaistivat sionismimyytin ja Israelin sotilaiden moraalin. Erityisesti aiheuttivat väittelyitä kertomukset *Hirbet Hizeh* ja *Vanki*, jotka kirjoitettiin itsenäisyys sodan aikoihin.

Ne aiheuttivat suurta raivoa kirjailijaa vastaan, koska hän esitti niissä kovaa kritiikkiä israelilaista konsensusta vastaan.

Novelli *Hirbet Hizeh* (1949) kuvailee kuvitteellisen kylän asukkaiden karkotusta. Kylä edustaa arabikyliä, joiden asukkaat karkotettiin itsenäisyys sodan aikana vuosina 1948–1949, jolloin tapahtuivat palestiinalaisten historiassa nimellä *HaNaqba* (katastrofi) tunnetut tapahtumat. Kertomus esittää Israelin puolustusvoimien sotilaiden toimeenpaneman karkotuksen moraalittomana. Kirjailija käytti ilmaisuja ”pakko siirtolaisuuteen karkotus”, ”syyttömien ampuminen” sekä muita ilmaisuja, joilla on yhtymäkohtia juutalaishistoriaan.

Toinen kertomus, jonka Yizhar kirjoitti itsenäisyys sodan tapahtumia vastaan, on *Vanki*. Se julkaistiin heti itsenäisyys sodan loppuessa, ja sen kitkerä kritiikki Israelin armeijan toimia kohtaan herätti suuren myrskyn. Kertomuksessa ryhmä sotilaita ottaa vangiksi arabipaimenen perustellen tätä sillä, että häntä kuulustelemalla saataisiin tietoa, jonka olemattomuus paimenen hallussa oli heille täysin selvää. Kertomus esittää sotilaita huonossa valossa, lihasten pullistelijoina ja sokeina toisia ihmisiä kohtaan. Konflikti esitetään sellaisen sotilaan silmin, joka on määrätty vartioimaan panttivankia ja joka on tietoinen tapahtuman vääristymästä, mutta joka ei onnistu saamaan yliotetta uskollisuudestaan sille, mitä tapahtuu ja mitä tehdään hänen näkökulmastaan moraalittomasti ja groteskisti.

Itsenäistyneen Israelin kausi

Itsenäistyneen Israelin kirjailijasukupolvi (1960-luvulta lähtien) näki olevansa vastuussa maallistuneen israelilaisen identiteetin luomisesta. Tämä kirjailijasukupolvi vastusti edelliselle sukupolvelle luonteenomaista kollektiivista ajattelutapaa. Nyt pantiin painoa yksilöllisyydelle. Antisankarin hahmon avulla kirjailijat yrittivät esittää israelilaisten heikkoudet ja heidän olemassaoloonsa liittyvän pelon. Keskeinen ajatus pohjautui ihmisten yleisen tilanteen pessimistisyyteen.

Romanttiset kirjailijat loivat täydellisen Eretz Israelin pojien, sabran, hahmon, jonka esikuvana oli joku Raamatun sankareista, makkabealaisista taikka Bar Kochba -kapinan tai Masadan taistelijoista. Tällainen sabra teki eron itsensä ja kylissä asuneiden juutalaisten sekä heidän uskonnollisen elämäntapansa välillä. Hän samaistui juutalaisuuteen vain kansallisuutensa perusteella.

Tämän kauden merkittäviä kirjailijoita ovat **Abraham B. Yehoshua** (s. 1936), **Amos Oz** (s. 1939), **Aharon Appelfeld** (s. 1932), **Shulamit Hareven** (1930–2004), **Pinchas Sadeh** (1929–1994) ja **Yoram Kaniuk** (s. 1930).

Hengen tietä/Amos Oz

Yhteisöllisyydestä irtaantuminen näkyi yksilön suhteessa yhteisöön ja poikien kamppailuna isiensä sukupolvea vastaan. Esimerkkinä tästä on Amos Ozin kertomus *Hengen tietä*. Se käsittelee kuilua, joka syntyy kibbutsin perustajia ja työväenliikkeen ideologiaa edustavan isän ja individualistisen pojan välille, kun tämä kieltäytyy kehittymästä isänsä ideologisen hengen mukaisesti. Isä on esimerkillinen hahmo: pioneeri, kibbutsin perustajajäsen, uskollinen sionistiselle aatteelle ja kollektiiville. Hänen päätöksensä tehdä pojasta oman hahmonsä kopio epäonnistuu pojan vastustuksen vuoksi, ja tämä johtaa pojan äärimmäiseen askeleeseen – itsemurhaan.

Kertomus korostaa sanomaa, jonka mukaan yksilölle ei ole paikkaa 1960-luvun kaltaisessa kollektiivisessa kibbutsiyhteisössä. Se on myös esimerkki pyrkimyksestä syöttää sosialistinen ideologia jäljiteltäviksi tarkoitettujen esikuvien esittelyn kautta.

Myös toinen Amos Ozin kertomus, *Vaeltajat ja kyykäärme*, esittää työläisten asutuksen sosialististen arvojen ja todellisuutta vastaavan elämän törmäyksen. Kertomus nostaa esiin konfliktin kibbutsin ihmisten ja sen omaisuutta varastavien beduiinien välillä. Jännite ei ole vain kibbutsnikkien ja vaeltavan beduiiniheimon välinen, vaan se kuvaa myös ideologista jännitettä kibbutsin sisällä. Perustajaisien mukaan olisi vaiettava ja annettava anteeksi varasteleville beduiineille, kun taas poikien sukupolvi haluaisi kostaa.

Yoram Kaniuk

Yoram Kaniukin kirjat on enimmäkseen kirjoitettu tajunnanvirtatekniikalla. Usein hänen kirjoituksensa keinuvat todellisen ja kätkeytyn, myytin ja kokemuksen välillä. Sen lisäksi hänen kirjoittamisessaan on mahdollista tunnistaa jatkuva kauno-kirjallisen ja omaelämäkerrallisen kirjoittamisen sekoittaminen.

Hänen kirjansa käsittelevät elämää Israelissa erilaisista henkilökohtaisista näkökulmista, jotka eivät aina ole uskollisia historialliselle todellisuudelle. Kaksi kirjaa käsittelee kokemuksia vapausodasta, johon hän itse osallistui sotilaana. Kirja *Chimu, Jerusalemin kuningas* (1966) on mahdollon rakkauskertomus sairaalan sairaanhoitajan ja vakavasti haavoittuneen miehen välillä, taustanaan Jerusalemin saarron päivät vapausodan aikana. Toinen kirja, *Tashach* (1948-), joka julkaistiin vasta

Amos Oz
(s. 1939).

Yoram Kaniuk
(s. 1930).

vuonna 2010, käsittelee kirjailijan nuoruudenkokemuksia vapausodassa.

Vuonna 1974 näki päivänvalon Kaniukin romaani *Susaz*, jossa hän palauttaa mieleen lapsuusvuosiensa Tel Avivin.

Kaksi hänen teostaan käsittelee *shoaa*: *Ihminen – koiran poika* (1968), jossa hän kuvailee *shoasta* selvinneiden hahmoja mielisairaalassa, ja *Viimeinen juutalainen* (1982), jossa hän yhdisti *shoan* aiheen juutalaisen asutuksen myyttiin ja Israelin sodista nouseviin motiiveihin.

S. J. (Shai) Agnon (1888–1970)

Samuel Josef Agnon on aivan oma lunksa Israelin kirjallisuudessa. Hän voitti kirjallisuuden Nobel-palkinnon vuonna 1966 ja on eräs uuden ajan suuria hepreankielisiä kirjailijoita. Hänen luomistyönsä imee juutalaisuudesta sen kaikilta osa-alueilta, mukaan lukien *Tanak* (Vanha testamentti), rabbiininen *Chazal*-kirjallisuus (mm. *Talmud* ja *Mishna*), *Midrashit* sekä hasidien kertomukset, tavat, kansankertomukset, usko ja kieli.

Hänen kertomuksistaan voi löytää pioneirit, jotka muuttivat Israeliin, Jerusalemin eri kaupunginosien asukkaat, viisaita eri yhteisöjen uskonnollisia ja maallistuneita toimijoita, rakkauskertomuksia, satiirisia kertomuksia, taruja ja historiaa.

Kirjoissaan Agnon kuvasi niitä maisemia, joissa hän eli elämänsä – Puolaa, Saksaa, Jaffaa ja Jerusalemiä – yhdessä Itä-Euroopan hasidien elämän ja kokemusten kanssa, samoin kuin juutalaisten toivoa ja unelmia saapua ”ylhäällä olevaan Jerusalemiin” sekä muistoja synnyinkaupungistaan Buzazista.

Agnon kirjoitti viisi romaania: *Morsiamen sisään tuominen*, *Yksinkertainen kertomus*, *Orachilla oli taipumus lepäillä* (Orach natah lalun), *Eilen toissapäivänä* (Tmol shilshom), ja *Laulu* (Shirah) sekä lyhyitä kertomuksia ja novelleja kuten *Päiviensä kustannuksella*, *Toiset kasvot*, *Farenheim* ja *Alku*.

Filosofian tohtori Ja'akov Sarig on Jerusalemissa toimiva heprean kielen ja kirjallisuuden lehtori. Opetus- ja kasvatustyön ohella hän on myös ahkera tutkija ja tuottelias kirjailija, jonka tutkimusaiheena on mm. ihminen ja näkymätön todellisuus juutalaisessa kansanperinteessä. Hänen johdolla on toteutettiin koulujen välistä yhteistyötä Israelin ja Suomen kesken 1980-luvulla. Myös alkavana kesänä hän vierailee Suomessa heprean kielen opettajana.

Shai Agnon
(1888–1970).

JIDDISH 1900-LUVULLA

Simo Muir

Juutalaisen kulttuurin tutkimuksen dosentti **Simo Muir** piti Suomi-Israel-yhdistysten liiton kevätiliittokokouksessa Tampereella 15.4.2012 yleisöluennon jiddishin kielen vaiheista 1900-luvulla. Seuraavassa tiivistelmä tästä mielenkiintoisesta esitelmästä.

Jiddishin kieli syntyi, kun juutalaisia siirtyi 1000-luvun paikkeilla saksankielisille alueille Reinin ja Tonavan laaksoihin. Kielen kehitykseen vaikutti myös juutalaisen väestön siirtyminen itään slaavilaisten kielten vaikutuspiiriin ristiretkien myötä 1200-luvulta lähtien.

Jiddish on germaaninen kieli, jossa on seemiläisiä ja slaavilaisia vaikutteita. Saksan kielestä se eroaa rakenteidensa ja sanaston puolesta, mutta kenties suurin ero johtuu ajattelutavasta. Jiddishiä on kirjoitettu aina heprealaisin kirjaimin. Kielen oma *mashkit*-kirjasintyyli säilyi 1800-luvulle asti. Jiddish oli juutalaisten puhekieli (*mame-loshn*), heprean kieli taas oli pyhien tekstien ja liturgian kieli (*loshn-koidesh*).

Ennen toista maailmansotaa jiddishin puhujia arvioidaan olleen 11 miljoonaa 16 miljoonasta juutalaisesta.

Kieliliike

Sionismin ja sosialismin myötä syntyivät heprean ja jiddishin kieliliikkeet 1800-luvun lopulla. Hepraistit edustivat sionistista oikeistoa, jiddishistit juutalaista vasemmistoa. Jiddishistisiä järjestöjä olivat sionismin vastainen *Bund* sekä vasemmistosionistinen *Poale Tzion*.

Jiddishin ja heprean kannattajien välillä syntyi kielikiista. Ongelman ytimenä oli kysymys, voiko jiddish olla juutalaisten kansallinen kieli. Asiaa käsiteltiin Tshernovitshin jiddishin kielen konferenssissa v. 1908. Assimilationis-

Jaakobin siunaus Tsenerens, jiddishinkielisessä 5. Mooseksen kirjan mukaelmassa (Sulzbach 1836).

Aaron Lebedeff (1873–1960) ja Molly Picon (1898–1992) olivat jiddishinkielisen vaudeville-teatterin suuria tähtiä 1920- ja 1930-luvun New Yorkissa.

tit ja kosmopoliitit suosivat maailman valtakielinä. Jiddish saavutti joissakin maissa viralisen vähemmistökieliaseman, muun muassa Baltian maissa ja Neuvostoliitossa.

Jiddishin suosiota lisäsi jiddishinkielisen korkeakulttuurin kehittyminen. Kirjallisuutta syntyi runsaasti, ja jiddishinkielinen lehdistö toimi vilkkaasti. Perustettiin jiddishin kielen tutkimuslaitoksia, mm. JIVO Vilnassa. Myös jiddishinkielinen teatteri ja elokuvatuotanto olivat huipussaan.

Kielen tukahduttaminen

Holokaustissa Itä-Euroopan juutalaisesta väestöstä tuhoittiin 4–5 miljoonaa jiddishin puhujaa. Jiddishinkielen ja kulttuurin ydinalue tuhoittiin täysin, ja juutalaisväestö koki myös kulttuurimurhan, jota kuvaa käsite ”*libricide*” (kirjojen ja muun kirjoitetun materiaalin tuhoaminen).

Neuvostoliitossa alkoi jiddishinkielisen kulttuurin alasajo 1930-luvun puolivälistä alkaen. Koulut ja kulttuurilaitokset suljettiin. Jiddishinkielisten kirjailijoiden murha 12.8.1952 on synkkä luku Neuvostoliiton historiassa. Tuolloin murhattiin maan merkittävimmät jiddishiä teoksissaan käyttävät kirjailijat.

Myös monet juutalaiset yhteisöt hylkäsivät itse tässä vaiheessa jiddishin kielen, ja tapahtui laajaa kielellistä sulautumista valtaväestöön. Kielen asemaan vaikutti myös uuden ja yhtenäisyyteen pyrkivän Israelin valtion jiddishinvastainen politiikka heprean aseman turvaamiseksi.

Kielen elvytys

Kiinnostus jiddishin kieltä kohtaan nousi jälleen klezmer-musiikin elvyttämisliikkeen myötä. Eri maissa on järjestetty jiddishinkielisiä kesäkouluja ja festivaaleja. Jiddish on otettu myös yliopistojen opetusohjelmiin. Kun monissa maissa on parannettu vähemmistökielten asemaa, niin jiddish on saanut virallisen vähemmistökielstatuksen esimerkiksi Ruotsissa.

Jiddishinkielen status Israelissa on viime vuosikymmeninä kohentunut. Esimerkiksi joissakin uusissa elokuvissa on käytetty jiddishiä, ja jiddishinkielinen teatteri on elpynyt.

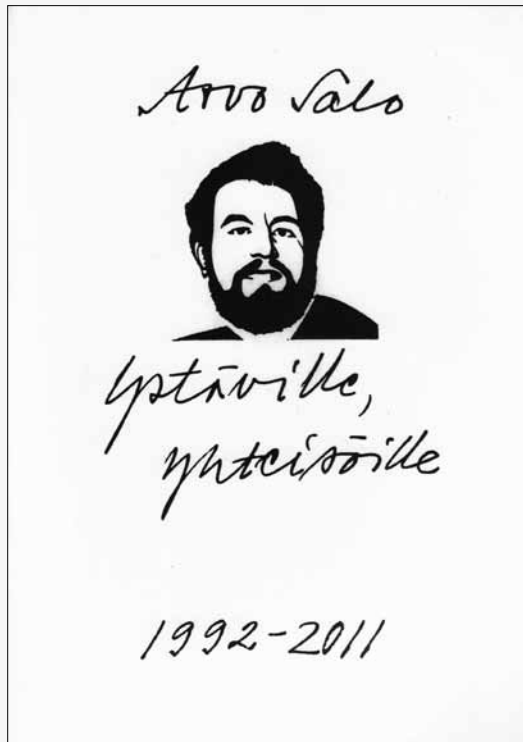
Israelissa, kuten muuallakin maailmassa, jiddish on nykyään yhä enenevässä määrin hasidijuutalaisten kieli. Eri hasidiyhteisöillä on omat jiddishin kielen muotonsa.

Jiddishinkielistä aineistoa ja mm. israelilaisen **Dani Rosenbergin** jiddishin- ja hepreankielisen filmin *Beit Avi* esitelyjakso on katsottavissa ja kuunneltavissa Youtubessa.

Suomi-Israel yhdistysten liiton edesmenneen kunniapuheenjohtajan, **Arvo Salon**, syntymästä tuli kuluneeksi 80 vuotta 2. toukokuuta 2012.

Syntymäpäivänä Merikarvian kirjastossa julkistettua runotervehdysteosta *Ystäville, yhteisöille 1992–2011* (224 s.) voi tilata sähköpostitse (trs@sci.fi) tai tekstiviestillä (040-513 0314). Tilaushinta on 10 €.

Kirjan tuotto ohjataan kokonaisuudessaan Arvo ja Tuula Salon stipendirahaston tilille 112235-12930 (FI69 1122 3500 0129 30).

Semy Kahanin esitelmätilaisuus

Israelissa asuva toimittaja **Semy Kahan** pitää esitelmän aiheesta **Israel kuohuvassa Lähi-idässä** ja esittelee kesäkuussa ilmestyvää, israelilais-palestiinalaista konfliktia käsittelevää kirjaansa *Fredens röster* (Schildts & Söderströms).

Aika: Tiistai 5.6.2012 klo 18:30.

Paikka: Helsingin juutalaisen seurakunnan kerhuhuone, Malminkatu 26, Helsinki.

Järjestäjät: Helsingin juutalainen seurakunta ja Suomi-Israel yhdistysten liitto ry.

JERUSALEMIN ELÄMÄKERTA

Simon Sebag Montefiore: Jerusalem – kaupungin elämäkerta.

Suom. Otto Lappalainen, 674 s., WSOY 2012.

Suomalaiselle lukijalle on nyt tarjolla kaksi tiiliskiven kokoista, mutta hyvinkin painonsa arvoista Jerusalem-kirjaa: vuonna 2008 ilmestynyt munkki **Serafinin** 572-sivuinen *Kultainen Jerusalem* (ks. *Jedidut* 3/2009) ja nyt **Simon Sebag Montefioren** *Jerusalem – kaupungin elämäkerta*. Kirjat täydentävät toisiaan erinomaisella tavalla: kun edellinen keskittyy Jerusalemien henkiseen ja hengelliseen merkitykseen juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa, nyt ilmestynyt teos tuo eteemme Jerusalemien koko monivaiheisen ”maallisen” historian.

Simon Sebag Montefiore on brittiläinen historioitsija ja kirjailija, joka kertoo vaeltaneensa Jerusalemissa lapsuudessaan lähtien. ”Jerusalem” on myös hänen sukunsa motto, olihan siellä aikoinaan paljon vaikuttanut, 1800-luvun huomattavimpiin Britannian juutalaisiin kuulunut Sir **Moses Montefiore** (1784–1885) hänen isoisoenonsa. Muun muassa kaupunkikuvassa edelleen näkyvä Montefioren tuulimylly on tämän filantroopin lahjoittama. Kirjoittajan juutalaisuudesta ja henkilökohtaisista Jerusalem-yhteyksistä huolimatta teos on niin objektiivinen ja tasapuolinen kuin mitä mikään historiankirjoitus voi yleensäkään olla.

Kirja ei ole mikään kuivaa asiantietoa lukijan eteen vyyryttävä historian oppikirja. Pikemminkin sen ääressä tuntee ikäänkuin katsovansa TV-dokumenttia, joka vie suoraan tapahtumien keskelle. Runsaat historiallisiin lähteisiin perustuvat sitaattit antavat ”katsojalle” jokaisella sivulla sen vaikutelman, että toimittaja on siinä haastattelemassa Jerusalemien keskeisiä henkilöitä. Arvokasta, joskin usein sydäntä riipaisevaa, on myös sen näkeminen, mikälaista tavallisen ihmisen elämä on ollut – niin juutalaisen, kristityn kuin muslimin.

Kirja etenee kronologisesti muinaisajoista nykyhetkeen, mutta alussa on Jerusalemien hävitystä v. 70 koskeva johdantoluku, mikä ikäänkuin nostaa tämän tapahtuman kaupungin historian avainkohdaksi. Jo tässä vaiheessa ajattelee, että jos kirja todella olisi TV-dokumentti, sen sisältämä karmi-

va väkivalta antaisi sille ikärajan K-16. Kirjan edetessä huomaa, että tämä toteamus voisi koskea kaikkia muitakin Jerusalemien historian käännekohtia – ja valitettavan usein myös ”rauhallisia” aikoja.

Kirjan kerronta päättyy varsinaisesti vuoteen 1967, jolloin kuuden päivän sota loi pohjan nykytilanteelle, mutta jälkisanoissa luodaan vielä lyhyt katsaus jatkoon ja nykytilanteen lukkiutuneisuuteen. Teos päättyy lähes runolliseen kuvaukseen kolmen uskonnon joka-aamuudesta, toisistaan riippumattomasta hartaudentarjoituksesta tässä niille kullekin

pyhässä kaupungissa, jossa eri kansanryhmät eivät nykyisin kohtaa toisiaan, vaan katsovat toistensa ohi.

Suomalaisen lukijan kannalta mielenkiintoinen kuriositeetti on yksityiskohtainen kertomus viipurilaisen **Valter Juveliuksen** (1865–1922) spekulatioihin perustuneista ja levottomuuksiin päättyneistä liitonarkun etsinnöistä vuosina 1909–1910.

Lähi-idän ongelmien ymmärtämisen kannalta kirjassa on merkittävää, ettei se kerro pelkästään niistä tapahtumista, päätöksistä ja sopimuksista, jotka ovat nykytilanteeseen johtaneet, vaan tuo esille myös niiden taustalla vaikuttaneita tekijöitä: niin suurvaltojen välisiä kuin Palestiinan eri kansanryhmien sisäisiä valtakiistoja ja kähmintäyrityksiä.

Objektiivisuudessaan kirja onnistuu tuomaan esille myös sen, miksi kaupungilla on suuri merkitys myös islamilaisille – juutalaisten ja kristittyjen kannaltahan tunnettu asia muutenkin. Siten se antaa paljon tarpeellista taustatietoa jokaiselle, joka haluaa ymmärtää, miksi minkäänlainen ”järkevä” ratkaisu ei Jerusalemien kohdalla näytä mahdolliselta. Pohjoismaiseen demokratiaan tottuneina meillä saattaa myös olla sellainen harhakäsitys, että kaikki asiat voitaisiin ratkaista neuvottelemalla, ja että kaikki osapuolet voisivat sitten sitoutua näin aikaansaatuun ratkaisuun. Historia opettaa kuitenkin jotain aivan muuta – Jerusalemien historia erityisesti.

Jos lukijalle jää kirjasta jotenkin sekava vaikutelma, siitä ei voi sen tekijää syyttää. Niin kirjavaa, sekavaa ja monitul-

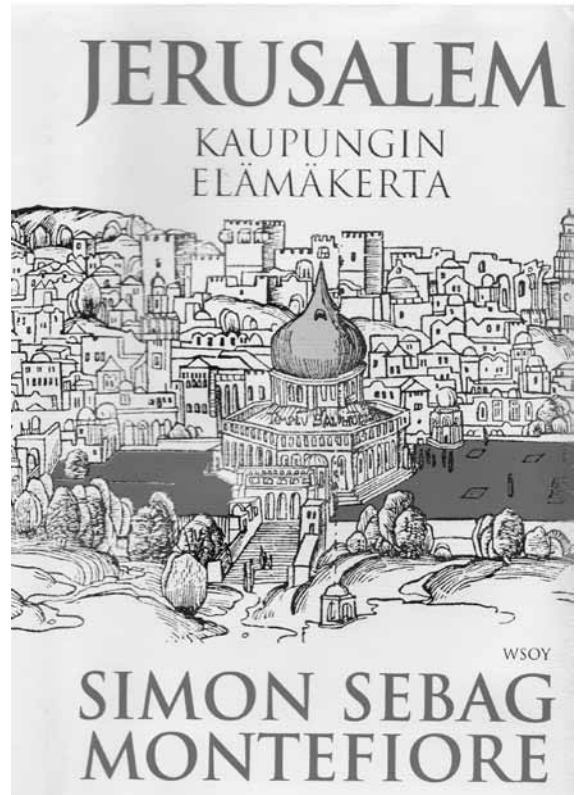
kintaista on Jerusalemin historia ollut. Sekavuuden vaikutelmaa tosin lisää kirjoittajan viehtymys tuoda esille varsinaisen asian kannalta vähemmänkin tärkeitä sivujuonteita, usein alahuomatuksina, joita sitten onkin lähes joka aukeamalla. Lähdeviittausten osalta kirja on huolellista historioitsijan työtä; painettua kirjaa ei kuitenkaan ole rasitettu täydellisillä lähdeviitteillä, jotka löytyvät tekijän verkko-osoitteesta.

Sekavia ovat ainakin allekirjoittaneelle aina olleet myös Jerusalemin ja Palestiinan hallitsijoiden sukulaisuussuhteet. Niihin kirjan liitteet tuovat usein kaipaamaani selvyttä.

Kun kirja ei tyyliltään ole mikään oppikirja, sen "TV-dokumenttimaisuus" tekee siitä helposti luettavan, mutta toisaalta tämä saattaa myös häiritä tavanomaiseen asiatekstiin tottunutta ja "käsikirjamaisuutta" kaipaavaa lukijaa. Pitemmän päälle voi myös tuntua maneerimaiselta se, että jokaisen kohdan lopussa vihjataan jo siihen, mitä jännittävä on seuraavaksi tulossa.

Kaiken kaikkiaan on hienoa, että kirja on näin pian saatu suomenkielisten (ja myös ruotsinkielisten) lukijoiden ulottuville. Ilmestyiän englanninkielinen alkuteos vasta viime vuonna. Suomensuomen on myös ollut niin valtava urakka, että on helppo antaa anteeksi muutamat kielivirheet ja jotkin ilmeisesti alkutekstin rakenteista johtuvat kankeudet.

rks

Vuoden 2012 juhlapäiviä ja -aikoja Israelissa

Vainojen uhrien muistopäivä	27. tammikuuta 2012
Tu bišvat – puiden uusivuosi	8. helmikuuta 2012
Purim	7.-9. maaliskuuta 2012
Pesah – juutalaisten pääsiäisaika	6.-14. huhtikuuta 2012
Jom Hasoa – natsien uhrien päivä	19. huhtikuuta 2012
Jom Hazikaron – kaatuneiden päivä	25. huhtikuuta 2012
Itsenäisyyspäivä	26. huhtikuuta 2012
Lag baomer	10. toukokuuta 2012
Jerusalem-päivä	20. toukokuuta 2012
Šavuot – viikkojuhla	26.-28. toukokuuta 2012
Tiša be'av – suru- ja paastopäivä	28.-29. heinäkuuta 2012
Roš hašana – uusivuosi	16.-18. syyskuuta 2012
Jom kippur – suuri sovituspäivä	25.-26. syyskuuta 2012
Sukkot – lehtimajanjuhla	30. syyskuuta - 7. lokakuuta 2012
Simhat tora – lain iljuhla	8.-9. lokakuuta 2012
Hanukka	8.-16. joulukuuta 2012

Juutalaisen kalenterin vuorokausi vaihtuu auringon laskiessa.
Siksi juhla-aikoihin on sisällytetty myös aattopäivät.

AJATUKSIA ISRAELIN MATKALTA

Simon Elo

Osallistuin Perussuomalaisten Nuorten edustajana viisipäiväiselle delegaatiomatkalle Israeliin 29.1.–4.2.2012. Matkan järjestivät Israelin ulkoministeriö ja kansalaisjärjestö B'nai B'rith. Olin käynyt Israelissa kymmenen kertaa, mutta tämä oli ensimmäinen poliittinen matkani.

Delegaatio Knessetin edustalla. Simon Elo on ryhmän keskeisin.

Knessetissä ryhmä tapasi myös Iranin oppositioliikkeen edustajia.

Onko Iran uhka naapureilleen?

Israelin ulkoministeriössä tapasimme Pohjois-Euroopan asiasta vastaavan **Mordechai Amihain** ja Iran-asiantuntija **Ariel Shafranskyn**. He esittivät huolensa siitä, että ns. arabikevät muuttuu pian arabitalveksi, jolloin islamistit nousevat valtaan Tunisiassa, Libyassa, Egyptissä ja mahdollisesti Syyriassa, jonka **al-Assadin** hallinnon he uskovat romahtavan.

Shafransky pitää Iranin ydinaseohjelmaa todellisena uhkana. Hänen mukaansa YK:n turvallisuusneuvoston resoluutio 1929 sai Iranin ymmärtämään, että heillä on ongelma. Ylin uskonnollinen johtaja, ajatolla **Ali Khamenei** tekee strategiset päätökset ja on sanonut, että Israel on tuhottava ja juutalaiset hävitettävä. Irania vastaan on suunnattava tiukempia pakotteita ja diplomaattista painostusta, mutta samalla on pidettävä keskusteluyhteys Teheraniin. Iranin lukuisista ihmisoikeusrikkomuksista täytyy kertoa laajemmin, jotta kaikki ymmärtävät millaisen hirmuhallinnon kansa ollaan tekemisissä.

Vierailimme myös Israelin parlamentissa Knessetissä, jossa tapasimme kansanedustaja **Einat Wilfin** lisäksi Iranin suurimman oppositioliikkeen, Iranin opiskelijoiden konfедераation edustajia. Kysyin ryhmän johtajalta **Amir Abbas Fakhravarilta**, voisiko Iranin nykyjohto todella käyttää ydinasetta Israelia tai muita naapureitaan vastaan. Fakhravarin vastaus oli lyhyt ja ytimekäs: kyllä. Pidän häntä Iranin hallinnon asiantuntijana, sillä hän vietti yli viisi vuotta maan vankeudessa vuoden 1999 opiskelijamielenosoitusten jälkeen.

Kanonisoitu rajalinja

Tutustuimme Jerusalemin turvallisuustilanteeseen Israelin armeijan entisen tiedottajan **Miri Eisenin** johdolla. Jerusalemissa on paljon muutakin mietittävää kuin Lähi-idän konflikti, mutta oleellimmat siihen liittyvät kysymykset koskevat kahden valtion suunnitelman mukaista rajalinjaa. Olisiko Jerusalemi jaettu kaupunki vai yhtenäinen, toisen osapuolen

hallitsema? Painotetaanko käytännön tasolla turvallisuutta vai sujuvuutta?

Ennen vuotta 1967 kaikki pyhät paikat olivat Jordanian hallitsemassa Itä-Jerusalemessa, josta kaikki synagogat tuhouttiin. Nyt yksi merkittävä synagoga on jälleenrakennettu vanhaan kaupunkiin. Miksi ennen vuotta 1967 vallinnut rajalinja on kanonisoitu? Eikö voitaisi löytää toimivampi ratkaisu, joka perustuisi nykyiseen tilanteeseen?

Jerusalemien pyhät paikat voisivat olla kansainvälisessä, mutta eivät Yhdistyneiden kansakuntien valvonnassa, sillä YK:n toimintaan Israel ei luota. Israel on antanut arabien hallita Kalliomoskeijan aluetta. On vaikea uskoa, ettei juutalaisten pyhää temppeleä olisi murskattu, mikäli se olisi ollut paikalla Jordanian valtakauden aikana.

Raketit lasten yllä

Gazan rajalla, Sderotin kaupungissa, tapasimme pormestari **David Buskila**n. Vuosina 2001–2010 kaupunkiin ammuttiin Gazan kaistalta yli 8 000 rakettia, joista suurin osa oli Quassam 2 -raketteja. Niistä kuoli 11 lasta, ja satoja haavoittui, vaikka kaupungilla on käytössään sireenillä varoitettava hälytysjärjestelmä. Varoitusaänestä on kuitenkin vain 15 sekuntia aikaa mennä turvaan ennen kuin raketti iskee kohteeseensa. Yli 70 prosenttia Sderotin lapsista kärsii mielenterveysongelmista.

Kaupungin talojen yhteyteen on rakennettu yli 5 000 turvahuonetta, mikä on maksanut 60 miljoonaa euroa. Ennen raketti-iskuja useat Gazan asukkaat kävivät töissä Sderotissa. Raketit ovat kuitenkin iskeneet myös teollisuusalueelle, jossa palestiinalaiset kävivät töissä. Samalla isket-

tiin sähkölaitokseen, minkä vuoksi Gaza ei saanut pitkään aikaan sähköä.

Pormestarin mukaan Euroopan unionin Gazaan antamat avustusrahat kanavoituvat valtaa pitävälle terroristijärjestö Hamasille, joka käyttää niitä parempaan aseistukseen. Buskila vaatiikin, että EU seuraisi tarkemmin rahojen käyttöä. Israelin armeijan vuonna 2010 suorittaman operaation jälkeen turvallisuustilanne Sderotissa on parantunut, mutta kaupunkiin on silti ammuttu sen jälkeen yli 3 000 rakettia. Sen päivän iltana, jolloin kävimme Sderotissa, kaupunkiin ammuttiin vielä yhdeksän rakettia.

Yksi konfliktin syistä on Hamasin ja muiden terroristijärjestöjen vihan- ja kuolemankulttuuri, jota ylläpidetään myös kouluopetuksessa. Neuvottelupöytään päästään, kun Hamas tunnustaa Israelin olemassaolon ja lopettaa terroritoiminnan ja kuolemankulttuurin.

Konfliktin uhka Lähi-idässä on käsinkosketeltava. Vierailimme myös Herzliya-turvallisuuskonferenssissa. Israelin armeijan esikuntapäällikkö **Benny Gantz** totesi siellä, että Israelin on hyödynnettävä kaikkia kykyjään Iranin ydinaseohjelmaa vastaan. Puheen jälkeen kättelin Gatzia, ja vaihdoin muutaman sanan. Hän hymyili vaisusti.

Ymmärrän yhä paremmin, miksi.

***Simon Elo** on Espoossa asuva Perussuomalaisten Nuorten puheenjohtaja. Muut delegaatioissa mukana olleet nuoret poliittiset johtajat olivat **Heikki Autto** (kok), **Antti Kurvinen** (kesk), **Razamyar Nazima** (sdp), **Aki Ruotsala** (kd) sekä ryhmän koonnut **Cata Mansikka-aho**.*

Israel-tieto ry:n verkkosivut

Israel-tieto ry:n sivusto www.israelitieto.fi aukeaa jälleen toukokuussa 2012. Sivusto jouduttiin rakentamaan uudelleen sen jouduttua nettihyökkäyksen kohteeksi, minkä seurauksena se tuhoutui.

Yhdistyksen tarkoituksena on edistää Israelin kulttuuriin, politiikkaan ja talouselämään liittyvää tietämystä Suomessa.

Tervetuloa tutustumaan sivustoon. Voit myös osallistua toimintaan liittymällä jäseneksi tai lähettämällä Israeliin liittyviä suomenkielisiä artikkeleita (osoite: mila.westerberg@gmail.com). Toimituskunta käy ne lävitse ja laittaa parhaat esille sivustoon.

364-PÄIVÄINEN KALENTERI TAMPEREELLA JA QUMRANISSA

David Landau

<<< Tammikuu 2012 >>>							
* Kälviät kalenteri							
vk	Maanantai	Tiistai	Keskiviikko	Torstai	Perjantai	Lauantai	Sunnuntai
52	26	27	28	29	30	31	Uudenvuodenpäivä 1
1	2	3	4	5	Loppilainen 6	7	8

Tämän vuoden uudenvuodenpäivä kuuluikin viime vuoden viimeiseen viikkoon.

Tunnin tarkkuudella laskettuna maan kierto auringon ympäri kestää 365 päivää ja 6 tuntia. Kalenteri, joka seuraa tätä kiertoa, voi koostua 365 päivästä siten, että vuoteen lisätään yksi päivä joka neljäs vuosi. Tällainen ratkaisu oli keisari **Julius Caesarin** noin 2000 vuotta sitten säätämä, *juliaaniseksi* kutsuttu kalenteri.

Tarkemmin laskettuna maan kiertoaika on kuitenkin 11 minuuttia ja 14 sekuntia vähemmän. Juliaanisen kalenterin ongelmana olikin tämä vuosittain yhä suuremmaksi kumuloituva virhe, joka 1500-luvulla oli jo 10 päivää. Vuonna 1582 paavi **Gregorius XIII** julkaisikin korjausehdotuksen, jonka suurin osa maailman kansoista on vähitellen hyväksynyt. Tämä kalenteri tunnetaan *gregoriaanisena* kalenterina.

Toinen mahdollisuus on käyttää kalenterin pohjana kuun kiertoa maan ympäri. Tämä kierto kestää keskimäärin 29 päivää 12 tuntia 44 minuuttia ja 3 sekuntia. Kaksitoista kierrosta kestää yhteensä noin 354 päivää. Kun kalenteriin lisätään säännönmukaisin välein kolmastoista kuukausi, se seuraa myös maan kiertoa auringon ympäri. Tähän perustuu juutalainen kalenteri.

On olemassa kolmaskin mahdollisuus: vuoteen lasketaan 364 päivää eli 52 seitsemänpäiväistä viikkoa. Vuosi alkaa tällöin aina samana viikonpäivänä. Islantilaisien jo yli tuhat vuotta käyttämä *misseristal*-kalenteri (misseri = puoli vuotta) noudattaa tätä systeemiä. *Mörsugr*, kuukausi joka vastaa suunnilleen tammikuuta, alkaa aina keskiviikkona, talvipäivänseisäuspäivänä tai lähellä sitä.

Jotta 364 päivää sisältävä vuosi olisi yhteensopiva auringonvuoden kanssa, kalenteriin on säännönmukaisin välein lisättävä ylimääräinen viikko. Yleisesti islantilaiset käyttävät gregoriaanista kalenteria kuten muutkin, mutta vanhaa ka-

lenteria käytetään lähinnä muutamien merkkipäivien määrittämisessä.

364-päiväinen kalenteri on ollut käytössä myös Suomessa. Kirjassaan *Vuotuinen Ajantieto* **Kustaa Vilkuna** kirjoittaa: "Vuosi on jakautunut kahteen puolikkaaseen: talveen ja kesään. Ensimmäinen *talvipäivä* eli *talviyö* oli 14.10. ja ensimmäinen *suvipäivä* eli *syviyö* 14.4. Näiden määräpäivien välissä oli 13.1. *talvennapa* eli *sydäntalvi* ja 13.7. *keskikesä*. Määräpäivien väliset ajat olivat tasan 13 viikkoa, joten vuoteen saatiin 52 viikkoa eli 364 päivää." Jokainen vuosi alettiin aina samana viikonpäivänä. Suomessa se oli *puolitalvenkeskiviikko* lähinnä talvennapaa.

Tavallaan tällainen kalenteri on edelleenkin käytössä Suomessa. Jokaiseen kalenteriin on merkitty viikkojen numerot, joita ei usein käytetä, mutta silti niistä on joskus hyötyä. Esimerkiksi Tampereella kehoitetaan lakiin 828/08 vedoten kolmen alueen asukkaita siirtämään autot pois alueelta tietynä aikana, jotta lumet voitaisiin aurata pois. Esimerkiksi Pyynekillä kunnossapitoaika on tiistaisin kello 12–16 *parillisinä* viikkoina.

Jos lunta on paljon, kaupungin työntekijät auraavat kadut. Autot, joita ei ole kehoituksesta huolimatta siirretty, hinataan pois ja siirretään niille kaduille, jotka on jo aurattu. Hinattuja autoja ei palauteta takaisin alkuperäisille paikoilleen. Auton ikkunaan jätetään tilanteen selittävä lappu.

Huomattuaan autonsa kadonneen autoilijan on hyvä ensin tarkistaa kalenterista, onko parillinen vai pariton viikko, ennen kuin ilmoittaa poliisille varkaudesta. Parillisen viikon tiistaina hän voi etsiä kadonnutta autoaan lähikaduilta.

364-päiväinen kalenteri ei ole mitenkään uusi idea. Sitä kuvailee jo niin kutsuttu *Ensimmäinen Eenokin kirja* (1 Eno-

ch). Alun perin tämä juutalainen kirja on kirjoitettu arameaksi, nähtävästi kolmannella tai toisella vuosisadalla ennen ajanlaskun alkua. Kirja on säilynyt täydellisenä ainoastaan ge'ezin kielellä Etiopiassa. Luvun 82 jakeessa 6 luumme: "... ja vuosi tuli täyteen kolmellasadallakuudellakymmenellä ja neljällä päivällä." Samaa ajatusta käytti myöhemmin *Jubileojen kirjan* (*the Book of Jubilees*) – tai mielestäni väärin käännetyllä nimellä Riemuvuosien kirjan – kirjoittaja: "Käskä Israelin lapsia pitämään vuodet tämän laskelman mukaan – 364 päivää muodostavat kokonaisen vuoden, eikä sitä saa muuttaa päivistään tai juhlistaan, sillä näin kaikki osuu kohdalleen säädösten mukaisesti eikä mikään päivä jää pois eikä mikään juhla siirry." (6:32) Tämä kirja on alun perin kirjoitettu hepreaksi, ja siitäkin tunnetaan nykyään kokonaisuena vain sen etiopialainen ge'ezinkielinen versio. Kalenteria itseään on usein kutsuttu *jubileojen kalenteriksi* (*the Jubilees calendar*).

Qumranista löydettiin katkelmia sekä *Ensimmäisestä Ee-nokin kirjasta* että *Jubileojen kirjasta* alkuperäiskielillä. Eräät tutkijat, muun muassa **Annie Jaubert**, ovat ehdottaneet, että paikalliset lahkolaiset olisivat käyttäneet tätä 364-päiväistä kalenteria. Näiden tutkijoiden mukaan uusi vuosi on alkanut aina keskiviikkona, koska sinä päivänä Jumala loi auringon.

Itse en usko lahkolaisten käyttäneen tätä kalenteria. Jos arkeologit olisivat löytäneet Qumranista kylttejä, joissa asukkaita kehoitetaan pitämään eläimet pihalla – esimerkiksi joka parittoman keskiviikon aamurukouksen jälkeisestä ajasta siihen asti kunnes aurinko on täsmällisesti etelässä, jotta yhteisön neuvoston työntekijät voisivat siivota kadut – olisin toista mieltä.

Jos he olisivat käyttäneet tätä kalenteria, uusi vuosi ei missään tapauksessa olisi voinut alkaa keskiviikkona. Ongelma on, että jos Rosh Hashana on keskiviikko, niin Jom Kippur on perjantai (jota seuraa sapatti). Tietysti voidaan väittää näiden lahkolaisten syöneen kuivattuja hedelmiä ja juoneen kylmää vettä, jolloin heitä ei olisi haitannut lopettaa paastopäivä kylmällä aterialla. Näin heillä ei olisi ollut mitään ongelmaa viettää Jom Kippuria aina perjantaina. Mutta lahkolaiset varmasti halusivat saada koko kansan puolelleen, eikä ajatus, että Jom Kippur vietettäisiin perjantaina olisi varmaankaan ollut koko kansan mieleen. Juutalaisessa kalenterissa Rosh Hashana ei ole koskaan keskiviikkona eikä perjantaina.

Periaatteessa ei ole mitään syytä, etteivätkö juutalaiset voisi hyväksyä 364-päiväistä kalenteria. Tämän kalenterin perusyksikkö on viikko, jonka juutalaiset ovat levittäneet maailmalle. Täytyy tosin myöntää, että juutalaisten jo tuhansia vuosia käyttämä kalenteri on alun perin vieraslaina; se ja sen kuukausien nimet otettiin käyttöön Babylonian pakokosiirtolaisuuden aikana. Silti juutalaiset eivät ole kiinnostuneet tästä 364-päiväisestä kalenterista.

364-päiväinen kalenteri näyttää olevan yksinkertainen ja siisti. Miksei sitten kukaan, paitsi islantilaiset, käytä sitä?

Mielestäni yksi syy on se, että 364 päivää on liian abstrakti perusta kalenterille. Gregoriaaninen kalenteri seuraa tarkasti maan kiertoa auringon ympäri. Kuun kierrokseen perustuva kalenteri puolestaan seuraa kuun näkyvyyttä, jota voi havainnoida katsomalla yöllä taivaalle. 364-päiväinen kalenteri sen sijaan ei ole koskaan tarkka luonnonilmiöihin nähden, ja nähtävästi tämä häiritsee ihmisiä.

Toinen syy on mielestäni vieläkin ratkaisevampi. 364-päiväinen kalenteri on symmetrinen – jokainen vuosi on tarkalleen samanlainen kuin edellinen tai seuraava. Vuosi alkaa aina samana viikonpäivänä, ja kaikki merkkipäivät ovat, eivät pelkästään samana päivämääränä, vaan myös samana viikonpäivänä. Juutalaisten näkökulmasta se on huono asia, koska viikonpäivistä pelkästään sapatti on pyhäpäivä. Jos jokainen juhla asetuisi tiettyyn viikonpäivään, sapatin merkitys voisi vähentyä.

Yleisesti katsoen symmetrinen vuosi on tuskin mikään houkutteleva ajatus. On selkeää, että lunta aurataan aina tiistaisin parillisina viikkoina talvella, mutta olisi tylsää, jos joka ikistä merkkipäivää, uskonnollista tai kansallista juhlaa, syntymäpäivää, hääpäivää, nimipäivää jne. juhlistaisiin aina samana viikonpäivänä. Tuskin monet ihmiset hyväksyisivät tällaista järjestelmää.

David Landau on Tampereella asuva filosofian maisteri ja diplomi-insinööri. Vähän lyhempi versio tästä artikkelista on julkaistu Hakehila-lehdessä 2/2012.

KIBBUTSILIIKKEEN TAUSTOISTA

Kibbutsiliikkeen juhlavuosi on innostanut ilmajokista lukijaamme, Veli-Markku Hakolaa, pohtimaan liikkeen historiallisia syntyvaikutteita.

Veli-Markku Hakola Jerusalemissa.

Hakola kirjoittaa: "Kibbutsia ei varmaankaan heti mielletä Raamatun aikajakson tapahtumiin. Päinvastoin, kirjoittaesani kirjaa *Volunteerin Runo Mi Eretz* törmäsin käsityksiin, että kibbutsit olisivat Venäjän kommunistisen vallankumouksen ja kolhoosien jälkiseurausta. Olihan venäjänjuutalaisten muuttoaalto tuolloin huomattavaa Turkin ja brittimandaatin aikaiseen Palestiinaan. Kibbutsit ovat kuitenkin varhaisentyisempiä ja perustuvat vapaaehtoisuuteen, toisin kuin pakkoideologinen kolhoosisysteemi."

Kibbutsiliikkeen syntyvaikutteita analysoidessaan Hakola viittaa Mooseksen ajan sosiaaliisiin sääntöihin ja erityisesti essealaisten ja varhaisten kristittyjen yhteisöllisyyteen. Essealaisten osalta hän siteeraa **Josefus Flaviuksen** (37–n.100) *Juutalaissotien historiaa*:

Essealaiset halveksivat rikkautta, ja heidän keskuudessaan vallitsee ihailtava yhteishenki. Kellään heistä ei ole varallisuutta enempää kuin toisillakaan, sillä heillä on laki, jonka mukaan järjestöön liittyvien on luovutettava sille omaisuutensa. Näin heidän keskuudessaan ei ole köyhyyden aiheuttamaa nöyryytystä eikä rikkauten tuottamaa ylemmyyttä, sillä kun kaikkien omaisuudet on yhdistetty, heillä on yksi yhteinen omaisuus niin kuin veljillä. He pukeutuvat aina valkoiseen pukuun. ... Valitut johtajat hoitavat yhteisiä asioita, ja kukin heistä huolehtii kaikkien tarpeista. ... He eivät osta eivätkä myy mitään keskenään, vaan jokainen antaa tarvitsevalle sen mitä hänellä on ja ottaa vastaan tältä mitä itse tarvitsee. ... [Auringonnousun] jälkeen johtajat jakavat kullekin hänen kykyjensä mukaiset tehtävät. (*Juutalaissotien historia* 3.122, 4.124, 5.128)

Hakola huomauttaa myös, että *Apostolien teot* antaa hyvin samantapaisen kuvauksen Jerusalemin kristillisen alkuseurakunnan yhteisöllisyydestä:

Koko uskovien joukolla oli yksi sydän ja yksi sielu. Kukaan ei pitänyt omanaan sitä, minkä omisti, vaan kaikki oli heille yhteistä. ... Kukaan ei kärsinyt puutetta. Ne, jotka omistivat tilan tai talon, myivät sen ja luovuttivat kauppasumman apostolien haltuun, ja näiltä jokainen sai rahaa tarpeensa mukaan. (Ap.t. 4:32–35)

Näitä kuvauksia Hakola vertaa suomalaisten tutkijoiden ja matkajien (kuten **Arthur Hjelt** ja **Hilja Haahti**) kertomuksiin kibbutsielämästä 1900-luvun alkukymmenillä sekä *Kibbutsi, Israelin sydän* -kirjaseen kuvaukseen vuodelta 1964:

Jokaiselta kykyjensä mukaan, jokaiselle tarpeen mukaan, on yhteistalousyhteisön ihanne. Korkea ja oikeudenmukainen tasa-arvoisuuden perusta, joka ottaa huomioon inhimillisten olentojen ja heidän lahjojensa, kykyjensä, luonteensa ja taipumustensa väliset erilaisuudet.

Kibbutsin alkuvuosina ja vielä niiden jälkeenkin oli mahdollista täyttää ihannetta edes osittain. Tuohon aikaan kibbutsiyhteisö vaati jäseniltään kaiken, mutta materiaalisesti antoi todella hyvin vähän. Tasa-arvoisuus oli vaivojen tasa-arvoisuutta, niukan leivänkannikan tasaamista.

Kibbutsin jäsenet asuivat harmaissa, hatarissa, ilmojen pieksmissä parakeissa, missä kuivan kesän kuumuus miltei paistoi heidät ja talven tullen puhalsi heidät ulos. Työssä kaikki jäsenet pitivät paikattuja vaatteita. Pyhäpäivää varten kullakin oli yksi valkoinen paita.

Silloin 1900-luvun alussa vuosikymmeniksi eteenpäin periaate oli, että yhteisö antoi jäsenilleen perustarpeet elämiseen ja vastavuoroisesti jäsenet antoivat työpänsä kykyjensä mukaan. Yhteisö maksoi kaikille samansuuruisia taskurahaa, jota perheiden kohdalla korotettiin lapsiluvun mukaan. Lempeästi äiti hyrälli kehtolaulua pojalleen. Näytti siltä, että huoneessa hengittäisi tulevien päivien toivo.

Veli-Markku Hakola on Gevan kibbutsin vapaaehtoinen vuodelta 1985. Työelämässä hän on työskennellyt puuseppänä ja entisöintirakentajana. Merkonomikoulutuksen hankittuaan hän toimii nykyisin myyntialalla. Hän on kirjoittanut vuonna 2008 ilmestyneen kibbutsi-aiheisen kirjan Volunteerin runo Mi Eretz.

Morsian tanssii Jerusalemin kaduilla ja sulhanen iloitsee.

Onko pitkä vaellus vihdoin ohi?

Kyynleet ovat kasteleet viikunapuun kukkimaan: kesä on lähellä

ja tämä sukupolvi näki kaiken tuon.

(Runosta *Oi Auschwitz*, Veli-Markku Hakola 2007)

LAG BA'OMERIN KOKOT VALAISEVAT YÖN

Jonah Mandel

Jerusalemiläisen lähiön Pisgat Zeevin asukkaat ovat monien muiden tavoin päättäneet tuoda nuorimmatkin lapsensa kokon ympärille juhlimaan Lag Ba'Omeria lauantaiyönä 12.–13. toukokuuta. Tällöin muistellaan rabbi **Shimon Bar Yochain** kuolinpäivää. Samana ajankohtana lakasi myös raivoamasta rutto, joka oli surmannut tuhansia rabbi **Akivan** oppilaita. Kymmenet tuhannet uskonnolliset juutalaiset matkaavat Meronin vuorelle päättapahtumaan Bar Yochain haudalle. Tänä vuonna tulet

*Lapsia Lag Ba'Omer -kokolla.
Kuva: Ariel Jerozolimski.*

sytytetään sapatin vuoksi vasta keskiyöllä. Päärabbinaatti määräsi, että kokot saa sytyttää vasta sunnuntain puolella, etteivät turvallisuudesta huolehtivat viranomaiset tai ei-uskonnolliset juutalaiset riko sapatia epähuomiossa. Meronin alue työllistää tuhansia poliiseja ja palomiehiä, koska paikalle odotetaan yli 300 000 juhlijaa lauantaiyönä ja seuraavana päivänä.

Jerusalem Post online, 3. toukokuuta 2012

EXODUS ELETÄÄN UUDELLEEN GARISSIMIN VUORELLA

Gil Zohar/Travelujah

Poliittisista konflikteista piittaamatta maailman pienin etninen yhteisö kokoontuu Garissimin vuorelle 4. toukokuuta viettämään raamatullista pääsiäisjuhlaa.

*Samarialaisia kokoontuneina Garissimin vuorelle.
Kuva: Travelujah.*

*Ylipappi Elazar johtamassa samarialaisten uhrtilaisuutta.
Kuva: Travelujah.*

Maailman 760 samarialaista ovat viimeinen jäljellä oleva kansanosia kerran kukoistaneesta Israelin kuningaskunnasta. He katsovat polveutuvansa Manassesta ja Efraimista.

Kuningas Salomon kuoleman jälkeen hänen pohjoiset alamaisensa kokoontuivat Sikemiin (nykyiseen Nablusiin) ja hylkäsivät röyhkeän kuningas Rehabeamin. Ryhmä korosti poliittista riippumattomuuttaan haastamalla Juudan kuningaskunnan uskon teologisesti. He pitivät kiinni siitä, että Jumalan valitsema pyhäkön paikka oli Garissimin vuori eikä Moorian vuori Jerusalemissa.

Samarialaisten uskonto sai pysyvän muotonsa Israelin ja Juudan eroa seuranneiden vuosisatojen aikana. Vuosituhantenkin aikana on tapahtunut vain vähän uudistuksia ajattelutavassa, kirjallisuudessa tai sosiaalisessa järjestyksessä. Samarialaiset tarjoavatkin ikkunan juutalaisuuteen sellaisena kuin se oli ennen rakkien aikaa.

Samarialaiset kutsuvat itseään totuuden vartijoiksi. He pitävät viittä Mooseksen kirjaa pyhinä kirjoituksinaan eivätkä hyväksy kaanoniinsa profeettojen kirjoja eivätkä muita kirjoituksia.

Heidän toorassaan, joka on kirjoitettu muinaisin heprean aakkosin pergamentille, on noin 6 000 varianttia masoreettiseen heprealaiseen Raamatun tekstiin verrattuna. Useimmat niistä ovat eroavuuksia oikeinkirjoituksessa tai ääntämisessä, jotkin taas heijastavat muinaista katkeraa historiallista ja uskonnollista kamppailua samarialaisten ja juutalaisten välillä.

Samarialaiset viettävät raamatullisia juhlapäiviä – uutta vuotta, sovituspäivää, lehtimajanjuhlaa, viikkojuhlaa (šavuot) sekä pääsiäistä, joka on heidän tärkein juhla.

Pääsiäisuhria johtaa tänäkin vuonna yhteisön ylipappi **Elazar ben Tsedaka ben Yitzhak**. Hän on järjestyksessä 131. ylipappi serkkunsa **Saloum Cohenin** jälkeen. Sukupuunsa hän jäljittää Uzieliin, Leevin pojanpoikaan.

Tänä vuonna pääsiäistä vietetään kuukausi juutalaisten pääsiäisen jälkeen, koska nyt heillä on karkausvuosi. Samarialaisten käytäntö eroaa juutalaisten säännönmukaisesta kalenterista siten, että vanhimmat päättävät karkausvuodesta tilanteen mukaan.

Perinteisesti pääsiäislammas uhrataan täydenkuun aikaan, nisänkuun 15. päivän iltahämärissä. Sapatin vuoksi uhri toimitetaan tänä vuonna jo puolilta päivin. Rituaali noudattaa tarkasti Exoduksen ohjeita historiallisesta Egyptistä lähdöstä.

Rukousviittaan kääriytynyt Elazar johtaa rituaalia sukujen päämiesten kanssa lausuen rytmikkäästi tooran säikeitä. Hänen merkinannostaan teurastetaan 28 lammasta, yksi jokaista sukua kohti, ja uhritoimitusta seuraa ekstaattinen ja äänekäs laulu, taputukset ja huudot. Lampaat paistetaan, nahat, villat ja rasva käytetään polttouhreiksi. Liha paistetaan suurissa uuneissa. Sen jälkeen perhekunnat sonnustautuvat matkasuihin sauvat käsissään, valmiina lähtemään. Kaikki syövät palan lammasta seisten, samoin matsaa ja katkeria yrttejä.

Matka-asussa kuljetaan alueen ympäri symbolisesti 40 vuotta, aidatun kiven ohi, jolla Aabraham aikoi uhrata liskin, ja alttarin ohi, jonka Joosua rakensi, kun heimot kutsuttiin kuulemaan tooran lukemista. Lopuksi istutaan yhteiselle juhla-aterialle.

Seremonia on yleisölle avoin, kutsut voi hankkia Israelin matkailuministeriöstä. Joka vuosi joukko uskontotieteen opiskelijoita tulee seuraamaan tätä muinaista rituaalia, joka on ainutlaatuinen monoteististen uskontojen piirissä. *Jerusalem Post online, 3. toukokuuta 2012*

VESI, ELÄMÄN LÄHDE

Itsenäisyyspäivän puheita Israelissa

Greer Fay Cashman

Presidentti **Shimon Peres** ja varaulkoministeri **Danny Ayalon** uskovat, että vesi ei ole ainoastaan elämän lähde, vaan voi olla myös rauhan lähde. Itsenäisyyspäivänä he isännöivät ulkomaisten diplomaattien, kirkkojen ja uskonnollisten yhteisöjen edustajien vastaanottoa.

Peres kertoi, että Israel, joka aikanaan lähti rakentamaan pienestä alustasta, haluaa jakaa tietotaitonsa ja teknologiansa ravinnon, veden ja energian alalla Lähi-idän muiden maiden kanssa. Hän toivoo, että Lähi-itä, joka on nyt siirtymävaiheessa, pääsee eroon köyhyydestä ja väkivallasta korvaamalla puuttuvat voimavarat ihmisistä löytyvällä potentiaalilla, samalla tavalla kuin Israel on saanut paljon aikaan luomalla suuria asioita pienestä alustasta.

Ayalon totesi, että voi kestää vuosikymmeniä ennen kuin arabikevään tulokset ovat nähtävissä. Hän sanoi, että juutalaisilla oli oma kevänsä 64 vuotta sitten ja lisäsi: "Mikään muu

Itsenäisyyspäivän soihdunsytysseremonia Herzl-vuorella 25.4.2012.

Kuva: Shiran Granot.

Lapsia viettämässä Israelin 64. itsenäisyyspäivää.

Kuva: Yehoshua Yosef/Flash90.

kansa ei ole selvinnyt yhtä pitkästä hajaannuksesta niin, että sen suhde olisi säilynyt muuttumattomana kotimaahan, kieleen ja kulttuuriin. Israelin kansan kokemukset voisivat toimia lähtökohtana sen suhteiden kohenemiselle arabinaapureihin."

Ayalon muistutti, että tämän vuoden itsenäisyyspäivän aihe on "vesi, elämän lähde". Vesi voi palvella myös rauhan välikappaleena.

Peres kehotti diplomaatteja ja uskonnollisia johtajia ponnistelemaan tien raivaamiseksi rauhalle. "Vesi on aina ollut avain elämään ja kestävään kehitykseen. Toivon, että se on avain rauhaan ja vakauteen Lähi-idässä. Rauha ei ole koskaan ollut niin tärkeä eikä niin odotettu pian toteutuvaksi kuin nyt."

Jerusalem Post online, 5. toukokuuta 2012

LÄHDE ETSIMÄÄN LÄHTEITÄ!

Seth J. Frantzman

Yksi Ness Harimin lähteistä. Kuva: Seth J. Frantzman.

Shoval, 8-vuotias poika juoksee isänsä edellä tutkimaan Ness Harimin kukkuloita Juudean vuorimaassa. Tak-sinkuljettajaisällä on tapana retkeillä täällä perheineen joka viikonloppu.

Isä ja poika kulkevat Beit Itabin raunioita kohti. Vanhan arabikylien muurien suojassa on Ein Harodin lähde. Tällä lähteellä eläimet kävivät ennen juomassa, ja valtio on kunnostanut alueen nykyiselleen. Pari ohittaa lähteen etsiäkseen toista, Ein Sufla-nimistä lähdetä. Se pulppuaa ajoittain, nyt sieltä löytyy vain metsäkyhkyksiä, vettä ei näy.

Lähteiden etsintä ja niiden käyttö on nykyään suosittua Israelissa. Harrastus yhdistää eri poliittisten ja uskonnollisten ryhmien ihmisiä. Nuoret ortodoksit käyvät Liftan lähteellä Jerusalemin lähellä. Se toimii sekä rituaalikylypyspaikkana että pakopaikkana jeshivan ahtaudesta. Kibbutsilaiset ja eiuuskonnolliset israelilaiset käyvät viikonloppuisin etsimässä lähteitä maastosta.

David Gal-Or on kirjoittanut kirjan lähteistä nimellä *365 lähdetä*. Hän kertoo, että lähteillä käynti on erityisesti viime vuosikymmeninä kehittynyt omaksi kulttuurimuodokseen, erityisesti juhla-aikoina, kuten maan itsenäisyyspäivänä ja muina kevään juhlina. Israelissa kulkeva haluaa olla lähellä vettä.

Lähteet ovat olennainen osa maan asuttamisen historiaa. Gal-Or kertoo, että lähteet ovat saaneet maanviljelyksen menestymään kukkuloilla. Esimerkiksi Ein Keremin lähellä on Satafin lähde, jota varten on rakennettu lammikko rinteillä olevien viljelysten kastelemiseksi.

Useimmiten lähteet sijaitsevat kukkuloilla, ja niitä on pakoitellen runsaasti, esimerkiksi Jerusalemin läheisyydessä. Laaksoissa ja tasangoilla ne ovat harvinaisempia. Negevissä sijaitseva suuri Ein Yorkam -lähteen alue on juhla-aikoina aivan täynnä kävijöitä, koska lähteitä on autiomaassa vähän.

Claude Condor, 1800-luvun brittitutkija ja matkailija kertoo, kuinka tärkeitä lähteet ovat olleet maan historiassa. Hän kertoo, että muun muassa Latrunissa oli lähde, jolla oli parantavia vaikutuksia. Arabit Nablusin lähellä kertoivat hänelle, että siellä virtaavat purot saivat vettä 80 lähteestä. Condor kuvitteli kertomuksissaan, kuinka naiset olivat 4 000 vuoden ajan tulleet samalle lähteelle, riidelleet, juorunneet ja palanneet kotiin vesiruukut päänsä päällä.

Jerusalem Post online, 4. toukokuuta 2012

ALON HARARI ORFEUKSENA

Maxim Reider

Israelin oopperan seuraava produktio on **Gluckin Orfeus ja Euridike**. Tämä suosittu barokkiooppera tarjoaa näkymän kärsivän ja muusaansa etsivän taiteilijan sieluun. Myytin tarina kertoo runoilija-laulajasta, joka lähtee hakemaan kuollutta vaimoaan takaisin elävien pariin. Oopperassa on vain kolme solistiosaa ja kuoro.

30-vuotias **Alon Harari** on yksi Orfeuksen osan esittäjiä. Hänen mielestään Gluckin ooppera on hieno kuvaus ihmisen tunteista.

Harari aloitti lauluopintonsa 17-vuotiaana tenorina, ja ensimmäiset ongelmat tulivat esiin kolmen vuoden kuluttua. "Ylärekisterini kuulosti naisen ääneltä, ja mitä enemmän yritin, sitä pahemmaksi tämä ongelma tuli", hän kertoo. Eräänä päivänä hänen opettajansa totesi, ettei hän tiennyt, mitä asialle tulisi tehdä, mutta antoi Hararille naisäänelle kirjoitetut nuotit ja käski hänen laulaa.

Harari kertoi pystyneensä laulamaan annetun naisäänen osuuden ja totesi, ettei pian enää onnistunut laulamaan tenoria, kun hänen äänihuulensa olivat tottuneet oikealle korkeudelleen.

Valmistuttuaan Tel Avivin musiikkiakatemiasta Harari osallistui kahteen merkittävään laulukilpailuun, Barcelonassa ja Roomassa. Hän voitti molemmissa.

Harari lauloi alle 25-vuotiaana Orfeuksen osan Vilnassa. Hänen uransa pääsi varsinaisesti vauhtiin Münsterissä ja Dortmundissa sekä Hallen Händel-festivaaleilla. Talven 2011–2012 Harari vietti Helsingissä, missä hän lauloi Ptolemaioksen osan Suomen kansallisoopperan produktiossa Händelin oopperasta *Julius Caesar*.

"Laulan enimmäkseen barokkiooperoita, ja onneksi Händel kirjoitti niitä paljon. Minulla on aina töitä", hän sanoo nauraen.

Alunperin kastraattialtolle tarkoitettuja kontratenorin osia sävellettiin 1700-luvun puolivälissä. Joitakin pieniä tämän äänialan

osia on vielä Mozartin oopperoissa, mutta sitten seurasi 150 vuoden tauko. Viime aikoina säveltäjät ovat kuitenkin kiinnostuneet kontratenoriäänestä, ja ensi vuonna Harari esiintyy Varsovassa **John Tavenerin** kuoroiteoksen *Lament for Jerusalem* (Valituslaulu Jerusalemille, säv. 2006) kontratenorisolistina.

Harari iloitsee siitä, että saa nyt ensimmäistä kertaa esiintyä Israelin oopperassa, koska se on hänelle kuin perhe. Ja harjoitusten jälkeen voi palata kotiin eikä joudu turvautumaan hotellihuoneeseen.

Jerusalem Post online, 5. toukokuuta 2012

Suussa soi -kirkkokonsertti heinäkuussa

Aika: lauantai 14.7.2012 klo 18
Paikka: Mönni-Selkien kappeli (Kontiolahti)
Esiintyjät: *Marjatta Airas* ja *Suvi Gräsbeck*, laulu, *Folke Gräsbeck*, piano

Ohjelmassa on mm. israelilaisia lauluja

Järj. Mönnin kyläyhdistys ry ja Selkien kyläyhdistys ry

Gilboan iiris (*Iris haynei*). Kuva: Dmitry Pruss.

Gilboan iirikset

Tourist Israel

Yksi Israelin kätketyistä helmistä on Gilboan vuoren luonnonsuojelualue Galileassa. Helppo kävelyreitti kulkee Gilboan vuoriharjanteella Barkan-vuoren iiristen luonnonsuojelualueen läpi. Maisema on Israelin hienoimpia.

Keväällä iiristen kukkiessa kävelyreitti on vieläkin kauniimpi, ja loma-aikoina, esimerkiksi pääsiäisjuhlan aikaan, se on perheiden suosima retkikohde.

Gilboan vuoristo on 18 km pitkä vuorijono, joka kohoaa korkealle Jisreelin laakson ja Beit Sheanin laakson reunalla. Vuoret ovat muodostuneet mannerlaattojen liikkuaessa, koska Gilboa sijaitsee lähellä Afrikan syrialais-afrikkalaisia hautavajoamaa. Tämä tektoninen maankuoren liike selittää myös sen, miksi vuorijonon monet rinteet ovat jyrkkiä.

Gilboan vuorilta löytyvä iiris on harvinainen laji, tumman purppuranpunainen väritään ja erityisen kaunis.

Luonnonsuojelualue on avoin kaikille. Reitit on merkitty, mutta kartta on silti hyvä olla mukana.

Jerusalem Post online 4. toukokuuta 2012

Vanhan rautatien kävely polku Jerusalemissa. Kuva: Tourist Israel.

Romanttinen rautatie

Tourist Israel

Eräässä Jerusalemin viehättävimmistä lähiöistä voi tehdä kävelyretken vanhan radan varressa olevalla puistoalueella. Puiston kävelyreitti kulkee vanhan Tel Avivista Jerusalemiin kulkeneen rautatien päällä kauniisti maisemaan sijoitettujen puutarhaistutusten keskellä.

Reitti alkaa Jerusalemin vanhalta rautatieasemalta (Khan-asema), historialliselta Jaffasta Jerusalemiin kulkevan rautatien pääteasemalta, joka avattiin v. 1892 ja suljettiin v. 1998.

Nykyinen toimiva rautatie kulkee Tel Avivista Malchaan, joka on Jerusalemin eteläosassa. Käyttämättömästä vanhan rautatien osasta on muodostunut hieno kaupunkikeidas.

Reitin kävely kestää noin puoli tuntia. Penkit, nurmikot ja viihtyisät kahvilat ovat lähellä. Rautatieasemalle reitin alkuun voi kävellä keskustasta 15 minuutissa. Muutama bussilinja ajaa suoraan vanhalle asemalle.

Jerusalem Post online 3. toukokuuta 2012

ISRAELILAISIA KANSANTANSSEJA

HELSINGISSÄ JA VANTAALLA

Agricolan kirkon liikuntasalissa maanantaisin klo 17-18 alkeisryhmä, ohjaajana *Pirkko Nyqvist* (0400-885959)
klo 18-20 jatkoryhmä, ohjaajana *Viveca Unnérus* (044-5218221).

Kampin palvelukeskuksessa Salomonkatu 21, tiistaisin klo 11-12.30, ohjaajana *Wim van der Kooij* (044-5210225).

Vantaan Jokirannan koululla lauantaisin klo 14-16. Tiedustelut *Kristiina Rämö* (040-526 0646, kristiina.ramo@fimnet.fi), *Tapani Rämö* (040-526 0636, tapani.ramo@helsinki.fi).

OULUSSA JA LÄHIYMPÄRISTÖSSÄ

Oulussa ja lähiympäristössä voi tanssia israelilaisia kansantansseja useita kertoja viikossa.
Opettajana *Merja Meir*, *merja.meir@hotmail.com*, p. 044-7698505.

TURUSSA Turun seudun Suomi-Israel Yhdistyksen Rakefet-tanssiryhmä ottaa jatkuvasti mukaan toimintaansa uusia harrastajia. Harjoitukset sunnuntaisin klo 18.30-21.00, os. Brahenkatu 17 B (soita ovikelloa!).
Yhteyshenkilö: *Aulikki Laitinen*, p. 040-7690489, *aulikkilaitinen@gmail.com*.

HEPREAA

HELSINGISSÄ Kalliolan kansalaisopistossa on useita eri tasoisia heprean kursseja, ks. www.kalliola.fi/Kalliolankansalaisopisto/Sivut/Kurssit.aspx.
Opettajana *Mila Westerberg*, *mila.westerberg@gmail.com*, p. 040-7235607.

HELSINGISSÄ kokoontuu **heprean keskustelupiiri** *Ulli Ingraeuksen* kodissa, Arkadiankatu 17 A 7 (p. 09-493550) joka toinen lauantai (parillisina viikkoina) klo 12.30-14. Soita ja varmista kokoontuminen!

OULUN kansalaisopistossa (Kaarretie 14) kokoontuu maanantaisin klo 17.15 muutaman vuoden opiskellut **heprean jatkoryhmä** ja klo 18.50 viime syksynä aloittanut ryhmä, johon myös uudet alkajat voivat tulla.
Opettajina *Ulla Keränen* ja *Anja Röpölinen*, *anja.ropelinen@luukku.com*, p. 050-3767387.

Tue Israelin ympäristöprojekteja hankkimalla itsellesi Sininen Lipas, eli aito "Pushke".

Hinta 25€ (sis. postimaksun)

Tee tilaus lähettämällä nimesi ja osoitteesi sähköpostiin kkl@kolumbus.fi
Lisätietoa toiminnastamme ja projekteistamme Israelissa: www.kkl.org.il

Julkaisija/palautusosoite:
Suomi-Israel yhdistysten liitto ry
Finland-Israel Föreningarnas Förbund rf
PL 247, 00531 Helsinki
liitto@suomi-israel.fi
www.suomi-israel.fi

Liittohallitus (2012):
Juha-Pekka Rissanen (pj), Reino Kurki-Suonio (varapj),
Liisa Elo, Suvi Gräsbeck, Marjatta Järvinen,
Jouni Karppanen, Juhani Korjula,
Anna-Riitta Muukkonen, Olli Palo,
Sirkku Salmela, Hannu Taipale.

Jäsenyhdistykset:

Helsingin Suomi-Israel yhdistys ry –
Föreningen Finland-Israel i Helsingfors rf
PL 247, 00531 Helsinki
helsinki@suomi-israel.fi
050-346 1084 (pj Vesa Hirvonen)
www.suomi-israel.fi/helsinki

Haminan seudun Suomi-Israel yhdistys ry
Niemenpääntie 37, 49490 Neuvoton
hamina@suomi-israel.fi
050-355 6649 (siht. Jarmo Suntio)
www.suomi-israel.fi/hamina

Turun seudun Suomi-Israel yhdistys ry –
Åboregionens Finland-Israel Förening rf
Tapionkaari 15, 21530 Paimio (sihteeri)
turku@suomi-israel.fi
050-372 6100 (pj Tapio Holvitie)
040-838 9659 (siht. Marjatta Järvinen)
www.suomi-israel.fi/turku

Kouvolan seudun Suomi-Israel yhdistys ry
050-538 6680 (siht. Leea Villstedt)
www.suomi-israel.fi/kouvola

Tampereen Suomi-Israel yhdistys ry –
Föreningen Finland-Israel i Tammerfors rf
Tampereentie 1 as. 4, 36200 Kangasala (sihteeri)
tampere@suomi-israel.fi
040-580 6055 (pj Birgitta Hisinger)
045-139 6293 (siht. Sirkku Salmela)
www.suomi-israel.fi/tampere

Vantaan Suomi-Israel yhdistys ry
PL 113, 01301 Vantaa
vantaa@suomi-israel.fi
044-348 8735 (pj Liisa Auruksenaho)
www.suomi-israel.fi/vantaa

Kuopion seudun Suomi-Israel yhdistys ry
Samoilijantie 8 B 1, 70200 Kuopio
040-705 3134 (siht. Heikki Juutinen)
www.suomi-israel.fi/kuopio

Jyväskylän Suomi-Israel yhdistys ry
Jenkkauja 1 B 44, 40520 Jyväskylä
jyvaskyla@suomi-israel.fi
040-841 8207 (pj Sisko Hiltunen)
www.suomi-israel.fi/jyvaskyla

Koillis-Lapin Suomi-Israel yhdistys ry
Eteläkaari 22, 97900 Posio
040-735 7643 (pj Ulla Pätsi)
www.suomi-israel.fi/koillis-lappi

Pohjois-Karjalan Suomi-Israel yhdistys ry
Saavanlammentie 17 A, 81230 Mönni
pohjois-karjala@suomi-israel.fi
050 535 8326 (siht. Pirjo Myller)
www.suomi-israel.fi/pohjois-karjala

Jos haluat liittyä jäseneksi tai muuten tilata Jedidutin, täytä verkkolomake osoitteessa
www.suomi-israel.fi/lomake tai ota yhteys johonkin jäsenyhdistykseen.